

- Проведення батьківських зборів як форми організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.

- Організація та проведення консультацій як форми роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.

- Запровадження практики систематичного проведення педагогічного консилиуму як форми спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самого учня; тренінги спілкування, методики опановування аутотренінгом.

У виникненні булінгу є ряд причин, на які обов'язково потрібно звертати увагу батькам та педагогам. Тільки спільна робота всіх учасників освітнього процесу допоможе розв'язати таку важливу і складну проблему налагодження конструктивних взаємин між дітьми.

Список використаних джерел

1. Запобігання та протидія насильству: методичні рекомендації. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 18.05.2018 № 1/11-5480. С. 25-32.

2. Кібербулінг – що це та як його зупинити? URL: <https://www.unicef.org/Ukraine/cyberbullying>.

3. Кравченко І.В. Профілактика булінгу в роботі з дітьми молодшого шкільного віку. 2022. С. 15. URL: <https://www.google.com/search?q>.

4. Курс лекцій: булінг (цькування) як явище, його форми та учасники / Тілікіна Н.В., Гольцберг К.О., Мельниченко А.А. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/deps/ps/buling/module1/buling-iakiavische.pdf>.

5. Про булінг в шкільному середовищі та протидію булінгу в лиці. URL: <http://2school.in.ua/pro-buling-u-shkilnomu-seredovyshti-ta-protidyiu-bulingu-v-litseyi/>

6. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід: методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.

7. Lapshyna I., Lyubchak L., Franchuk N. Formation of Communication Culture of Schoolchildren in the Process of Group Work at the Lessons of Primary School. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION*. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. May 22th-23th, 2020. P. 328-341. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ганна Собо́ль, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н. І. Лазаренко, докторка педагогічних наук, професорка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FEATURES OF THE FORMATION OF READING COMPETENCE YOUNGER SCHOOL STUDENTS

Anna Sobol, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розкрито зміст поняття «читацька компетентність», запропоновано низку прийомів для формування читацької компетентності молодших школярів.

Ключові слова: читацька компетентність, учні початкової школи, уроки літературного читання.

Abstract. The article reveals the meaning of the concept of «reading competence», suggests a number of techniques for the formation of reading competence of younger schoolchildren.

Key words: reading competence, primary school students, literary reading lessons.

Читання виступає активним засобом пізнання світу, воно дозволяє розширити дитячий кругозір, творчо переосмислювати дійсність, набувати соціального досвіду. Процес читання активізує усі мисленнєві операції школярів. Проте сьогодні гаджети заповнили великий відсоток життя учнів, вони витісняють книги, пропонуючи легший спосіб отримання інформації. Тим самим інформаційно-комунікаційні технології гальмують процеси розвитку уяви, творчих здібностей, логічного мислення молодших школярів. Питання формування читацької компетентності учнів сьогодні є одним з актуальних, воно висвітлюється у Державному стандарті початкової освіти, типових навчальних програмах, низці методичних рекомендацій для педагогів. У своїх працях його розглядали Т. Білявська, І. Большакова, О. Вашуленко, І. Козак, Н. Комарівська, І. Лапшина, О. Савченко.

Читацька компетентність – це інтегрована якість особистості, що базується на знанні літературних творів, розумінні їхньої моралі; здатності робити висновки з прочитаного та переймати досвід; розуміти літературні терміни, орієнтуватися в жанрах літературної творчості тощо [5]. Молодших школярів необхідно зацікавити дитячою книжкою, стимулювати внутрішній інтерес до пізнання нового. Читаючи твір, учням важливо вдумуватися в його зміст, ставити навідні питання, визначаючи мотиви вчинків герої [4, с. 44].

У своїх наукових працях В. Головка наполягає на тому, що читацька компетентність реалізується через наступні функції: *пізнавальну* (учень вивчає навколишній світ, краще засвоює прояви різних моральних якостей, вчиться орієнтуватися у тематиці та жанрах творів; знайомиться з авторами творів, їхнім літературним та біографічним шляхом); *розвивальну* (у школяра розвивається логічне та творче мислення, уява, фантазія, пам'ять, увага, вольові якості, до того ж різні мисленнєві операції); *комунікативну* (у дитини розвивається словниковий запас, якості читання (швидкість, свідомість, виразність, правильність), діалогічне та монологічне мовлення, здатність чітко, логічно та зрозуміло висловлювати свою думку); *самоосвітню* (у школяра формується потреба у нових знаннях, які він шукає у книзі) [2].

Під час класного читання молодшим школярам, на думку Т. Білявської, доречно пропонувати читання ланцюжком, коли діти читають твір по одному речені; хорове читання, коли учні разом вголос читають текст; вибіркоче читання, коли текст читає одна дитина з класу, а решта слідує [1, с. 23]. Окрім того, діти можуть читати у дійових ролях як бджілки, як жабки, як музиканти, як диригенти тощо. У роботі зі школярами можна використовувати роботу в контексті технології «Щоденні 5» та пропонувати читання для себе, для цього школярі можуть обирати книгу з класної бібліотеки чи приносити з дому, зручно вмошуватися в осередку читача та читати протягом визначеного часу. Читаючи для когось, діти об'єднуються у невеликі групи та по черзі читають визначений твір, важливо читати правильно, швидко, виразно та свідомо, щоб потім разом можна було переказати зміст прочитаного. На уроках літературного читання доречно використовувати читацькі щоденники [6]. У ході позакласного читання можна пропонувати дітям читати надворі за ідеями В. Сухомлинського, читати за допомогою лупи, читати в парах тощо.

На нашу думку, для формування читацької компетентності молодших школярів необхідно:

- свідомо, правильно та виразно читати літературний твір;
- звертати увагу на емоції та почуття закладені автором, це дозволить школярам правильно інтонувати та покращить виразність мовлення;

- важливо уважно опрацювати біографії поетів та письменників, звертати увагу на їхні життєві обставини, вибір, який вони робили, умови, в яких писали твори;
- у класі необхідно обладнати осередок читача, мати невелику бібліотеку;
- дітям імпонуватиме перегляд буктрейлера перед початком вивчення твору;
- разом з молодшими школярами можна організувати буккросинг;
- для узагальнення вивченого учням доречно пропонувати створювати мудборди та ментальні карти;
- читацький щоденник, розроблений на новий лад, дозволить детальніше опрацювати твори;
- використовувати інтерактивні, проєктні, ігрові, евристичні технології, а це дозволить покращити аналіз літературних творів;
- молодшим школярам імпонуватиме розігрування сюжетно-рольових ігор, ігор-інсценізацій, ігор-драматизацій за змістом прочитаних літературних творів.

Ми вважаємо, що у педагогічному арсеналі вчителів мають бути уроки-проєкти, уроки-літературні цікавинки, уроки поетичної творчості, уроки-інсценізації, інтерактивні уроки літературного читання, уроки творчі дослідження, які можна часто проводити, працюючи над новими літературними творами. Окрім того, доречно організувати віртуальні екскурсії, наприклад до музеїв відомих літераторів, працювати з дітьми на різних інтерактивних платформах, запрошувати на тематичні вечори відомих поетів та письменників тощо. Учням цікаво буде створювати розвороти журналів, власні міні-книжечки, які вони зможуть наповнювати оригінальними завданнями, нотатками, фразами відомих класиків.

Таким чином, можемо стверджувати, що процес формування читацької компетентності є складним та динамічним, він потребує великих зусиль вчителів, використання різних прийомів, які швидко б змінювалися. Формування читацької компетентності молодших школярів сприятиме розвитку дитячого кругозору, цілісної картини світу, творчих здібностей, уяви та фантазії, формуванню ціннісних орієнтацій, соціокультурного досвіду.

Список використаних джерел

1. Білявська Т. Методика навчання літературного читання: навчально-методичний посібник. Миколаїв: СПД Румянцева, 2017. 109 с.
2. Головка В.А. Сутність читацької компетентності молодших школярів. URL: <http://kppordgu.do.amdocsmaterianaukovo-praktichnojiiinternetkonfer.pdf>.
3. Лазаренко Н. І. Нові вимоги до професіоналізму вчителя в умовах євроінтеграції. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. № 54. С. 100-106.
4. Лапшина І.М., Комарівська Н.О. Використання елементів сучасних інноваційних технологій у формуванні інтересу до дитячої літератури у дітей дошкільного віку. *II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні технології в дошкільній освіті»*. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 44-48.
5. Савченко О.Я. Типова освітня програма для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти. Київ, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>.
6. Щоденні 5. URL: <https://naurok.com.ua/post/schodenni-5-priyomi-rozvitkupisma-i-chitannya-v-odniy-metodici>.

ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ

Юлія Сологуб, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Л. С. Бровчак, кандидатка педагогічних наук, доцентка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)